Казали люди — ці й помиратимуть разом. Та... не справдилося.

Просто з артилерійської школи, молоденькими лейтенантами, їхали вони на фронт. І — як усе життя — разом. На цей раз до одного полку. На перегонах між станціями хлопці виходили на приступку пасажирського вагона і зухвало співали улюблених романсів, яких навчилися від товаришів у школі. Обом ішов лиш двадцять другий рік. Геннадій був високий, худий, його навіть прозвали були в школі — Ключка... А Петрик — маленький, рум'яний, співучий, як пташок, із таким же, як у дрібного пташка, маленьким, трохи піднятим носом — здавалося, ось зараз він пурхне і полетить...

Як побували в перших боях, то Геннадієві дали батарею, а Петрик дістав вогневий взвод.

От одного разу... Та, певне, треба сказати, де це було...

Це було серед широких колгоспних полів і зелених дібров, коли хилились до землі обважнілі ниви і на сіножатях пахло свіжим сіном. Там, між кількома пагорбками, Геннадій обрав спостережний пункт батареї. Десь позаду, в байраку, заховались важкі гармати Петрика.

Ще до початку бою Геннадій викликав його до телефону, і вони промовили один до одного кілька жартівливих слів.

Бій тривав з самого ранку, вже кілька годин. Гармати не встигали прохолонути. Із свого пункту, крізь бінокль, Геннадій добре бачив, як укривають вибухи його снарядів вкляклий до землі цеп фашистів. Багато вже загинуло ворогів. Даремно шукали фашисти батарею. Петрик так заховав її серед кущів, що й сто очей матимеш — не побачиш. Та ж і вороги були хитрі, підступні. Не знайшли батареї літаками, не знищили своїми гарматами — послали свій фашистський загін, щоб таки розшукав її і знищив. Надто взнаки далася ім вона.

Десь просочився ворожий загін — балками, пшеницями, перелісками — і з'явився недалеко від спостережного пункту, звідки направляв стрільбу своїх гармат Геннадій.

Оточили фашисти спостережний пункт. Почали з автоматів стріляти. Наказав Геннадій кільком бійцям, що були " ним, боронитись що є сили. А сам дивився в бінокль далеко вперед, де вибухали снаряди його батареї серед ворогів, ї телефоном направляв стрільбу гармат.

А ворожий загін тимчасом щільніше стискував коло. Вже коли б і схотіли наші герої відступити, не було б куди. Кругом оточили бійців фашисти, яких багато полягло від кулемета біля спостережного пункту. Але й наших залишилася жменька — не більше, як з півдесятка. Уже чують, як гукають німці, щоб здавалися в полон.

— Ну, браття, — сказав Геннадій до своїх бійців, — настав час нам загинути за наш народ. Живими не здамось ворогові.

— Не здамося, — згодились бійці.

— Давай трубку, — сказав Геннадій телефоністові — хочу попрощатися з батареєю.

Узяв трубку, а телефон уже не працює. Фашисти знайшли дріт у пшениці і обірвали його.

— Є ще в нас рація справна, — промовив телефоніст (так називалась маленька радіостанція) і подав командирові навушники.

Підповз Геннадій до рації. Почав ловити батарею.

— Дюльбер!.. Дюльбер!.. — гукав він у трубку, поки не почув: "Я Дюльбер..."

— Харакс... — відповів Геннадій. Так умовились раніше називатися, для секрету.

— Увага! — передав "Харакс", Геннадій чув крізь навушники, як зв'язківець на батареї голосно повторив: "Увага".

— По пілоті гранатою! — гукнув Геннадій, і зв'язківець на батареї голосно повторив його команду.

— Кутомір двадцять чотири тридцять п'ять.

Рація працювала справно. Боявся Геннадій лиш одного:може не встигнути подати всю команду... адже кулі ворожі свистять над головою.

— Приціл двадцять шість...

Йому пощастило подати команду до кінця. Але батарея мовчала.

— Чому не відкрили вогню? — гукнув він. І раптом почув голос Петрика:

— Геннадій, це ти?

— Ну, я... Чому не стріляєш?

— Геннадій, ти наплутав: ти наказав стріляти в тебе, по спостережному пункту...

— Виконуй наказ... Я командую батареєю.

— Ти збожеволів, Геннадію... гранати пошматують тебе й твоїх людей. — Так умовляв друга спантеличений Петрик. Та Геннадій суворо казав:

— Лейтенант Горленко, виконуйте наказ.

Це вперше в житті він назвав свого друга на прізвище.

— Н... не можу... — прозвучало глухо в навушниках. В цю мить до Геннадія підповз один з бійців:

— Товаришу лейтенанте, вистрілюємо останні патрони... Геннадій бачив, як повзли ближче й ближче вороги. Тоді він спокійно наказав на батарею своєму другу:

— Лейтенант Горленко, вогонь!.. За дві хвилини буде пізно.

Схопив лопату у червоноармійця й кількома ударами знищив радіостанцію, щоб не дісталася ворогові. В ті секунди, що залишились до першого залпу його батареї, він згадав про оті "Харакс" і "Дюльбер" — чудові палаци в Криму на березі сонячного моря, де востаннє відпочивав він з Петриком. Жили в цих палацах і, коли дзвонили один одному по телефону, говорили:

— Я Харакс!

— Я Дюльбер!

Ці чудові палаци над синім морем!

Так закінчив своє життя лейтенант Геннадій.

1941